

Јулија Фједорчук

ПОД СУНЦЕМ

(одломак)

У целој његовој души раширило се сунцем обагрено плаветнило и Миша је легао да се одмори. У соби је био полумрак, Јасна је притворила шалоне, кроз њихове узане процепе у собу су улазили снопови светлости, правећи карирану мустру на супротном зиду. Једноставно намештена просторија, само кревет, празан ормар и лампа поред кревета, све што треба туристи који је свој прави живот оставио негде другде, са свим оним што га за једно место причвршћује и до танчина дефинише.

Чим се испружио на кревету и склопио очи, осетио је љуљушкање, имао је утисак да се соба на таласима диже, да плови. Враћале су му се слике с путовања, трајект је клизио по мору, под чистим и огромним небом, сунце му је заслепљивало очи и жмиркао је, али је блесак продирао унутра и Мишу дупке пунио – ни за шта друго сада није имао места у себи и радовао се као дете. Лежећи на умореној палуби кревета, и даље се у њему лучило то светло и несвесно се осмехивао томе што га испуњава. Отворено море вукло га је иза хоризонта и само га је танка сребрна рецка делила од неба. „Потукач сам” – мислио је Миша – „homo viator.” Замишљао је како ће причати о томе Милки, већ сад је тражио речи да опише осећај слободе, лаку морску бризу која доноси капљице слане воде, или радосно узбуђење, кад се у даљини помоли острво у бледом обрубу магле. Сетио се како им се брзо примакло, како су већ после неколико тренутака видели и градић и луку, лучки кран је личио на огромно слово Л окренуто за сто осамдесет степени; беле камене куће сијале су на помахниталом сунцу, стреласти чемпреси обрастали су околна брда, ваздух је мирисао на смолу.

Неколико дана пре тога у Сарајеву је упијао градски жамор. Пријатељица га је водила у дуге шетње, обилазили су џамије, цркве и катедрале, застајали су у кафаницама и испијали кафу послужену из цезве,

разгледали шарене тканине на тезгама башчаршијског трга у старом граду, куповали воће. Увече, уз вино, разговарали су на есперанту, она течно, Миша уз труд, она је говорила о књигама и о политици, а Миша о деци и о времену; осећао се као ученик на часу, још неспреман да изрази себе језиком наде. Напослетку би прешли на руски, тад је одахнуо с олакшањем, враћала му се елоквенција, причао је и причао, није престајао. Допадало му се код Јасне. Имала је омањи стан на ободима центра, с балкона је пуцао видик на брда. Књиге и плоче пуниле су полице и све унаоколо, а кревет, сто – скоро сваку површину – покривали су декоративни миљеи.

– Ово је мој свет, таквим га стварам – говорила је тек благо скривајући свој понос. – Овде о свему ја одлучујем. Бирам станаре. Од Руса Пушкин, Јесењин, Ахматова. Од Американаца, рецимо, Гершвин, ево сад ћу да га пустим. Ако у некога посумњам, онда правац на преки суд и лети ван. Краљица сам овог света – шалила се – или генерални секретар, ако ти је тако драже.

Стављала је наочаре кад чита. Кад би се нагнула, клизале су на врх носа, поправљала их је кажипрстом, и бележио је то у сећању, све је бележио. Кувала је кафу, припаљивала цигарету. Гестикулирала је док говори и пепео јој је понекад падао преко страница отворене књиге. Волела је да кува и то је радила сабрано, мрштила се, испробавала, додала бибер или алеву паприку, па опет пробала. Понекад су заједно ишли у набавку која се увек претварала у подухват, јер је Јасна била избирљива, вртела је главом, цењкала се и правила доскочице с продавцима. Кад је говорила на свом језику, говорила је брзо и мелодично. Миша је схватао поједине речи, али их није повезивао у целину.

Те још увек блиске успомене враћале су му се сада, док је лежао у замраченој соби и тонуо у све већу лењост. Тело је тежало, није могао ни руке ни ноге да помери, али је и даље осећао љуљушкање, а море је једнолично шумело напољу. Слике недавних доживљаја напокон су почеле да се мешају са визијама из дубине сећања, и изненада се појавио професор. Читао је неку песму, Миши до тада непознату, на језику који није препознавао. Смешио се у себи, као и увек кад му се нешто допадне, затим се завалио у фотељу и чекао на реакцију ученика. Миша ништа није разумео, па није ни имао појма шта да каже, али није желео да разочара професора, па је почео да трабуња нешто о пролазности живота. „Ко риба у мрежи” – рекао је професор – „тако се праћак човек борећи се са животном стихијом.” Тек пошто се пробудио, Миша је схватио да је спавао и сањао. Морао је у први мах да се сети где је и с ким је, и које је годишње доба. У соби је било веома топло, сунце је нишанило право у прозор и кроз отворе на шалонима пробијало се унутра. Споро је устајао и изашао на терасу.

Јасна је седела у фотељи од плетене трске, у купаћем костиму, са шареном марамом око струка уместо сукње. Као и обично, нагнута над неком књигом, а кад се појавио Миша престала је да чита и подигла лице ка њему. Њена црна коса, обично равно зачешљана на затиљку, сада је распуштено у сјајним праменовима падала на препланула рамена. Изгледала је младо, одморно. Мишу је погодила њена лепота, личила је на девојчицу, и живи сјај у очима – нешто је заустио да каже, али су му се језици помешали у глави и одједном се сећао само француског. „Bon après-midi!”, чуо је свој глас, као да чује глас туђина. Заиста је већ било поподне, и даље је веома топло, али се светлост променила, постала је тамноплава, а са светлом – читав свет. Сан се још увек лепо за Мишу дотле да је очекивао да ће угледати професора, чак се и осврнуо да се увери да је ту. Па ипак, били су потпуно сами, окрживао их је само шум мора.

Сео је поред ње, ошамућен сном и врелином, а Јасна је ставила руку у његову руку и деликатно помиловала врхом прстију. Додиривали су се и раније, тобоже случајно, недужно, проверавајући, у суштини, колико себи могу да допусте у оквирима свог пријатељства. Пријатељство, *amitié*, то је врста љубави, и понекад је њен покровитељ тај сироти и бездомни бог, Ерос. И она такође тражи нежности, тако је то себи објашњавао док су слушајући музику седели преблизу једно другом, или док је она пролазила прстима кроз његову косу. *Amitié, amour, amikeco, amo*.

Само што у том тренутку Миша није желео више ништа да тумачи ни себи ни било ком другом, није желео више да пази ни на какве оквире и границе. Кад је Јасна покушала да повуче руку, задржао ју је, снажно је привијајући уз себе. Какво је то било олакшање да коначно може да је додирне, не сузбијајући жудњу, да може да љуби врх њене главе, прелази прстима по разголићеним леђима, да лута по кожи топлој од сунца. Љубио јој је косу, чело и капке; и то је било природно – као лахор ветра који је стигао с мора, доносећи мирис чемпреса.

Тако је то почело: *Amitié, amour, amikeco, amo*. Узела га је за руку и одвела у стан, љубили су се наслоњени о зид, марама је склизнула с кукова и Јасна је својим бутинама обухватила његове бутине, као бршљан, говорећи нешто на свом језику који није разумео а није ни морао.

Нешто касније стајали су наги испред огледала. Миша се приљубио уз Јаснина леђа и љубио јој врат, а она је заносила главу уназад, наслањајући се на његово раме. Полузатворених очију, у полумраку спаваће собе, гледала је своје тело као експонат особене врсте – љубавно, бесидно тело које губи контуре, емитује енергију од које ваздух у соби постаје тежак као драперија и сладак као зрело грожђе, влажно, лепљиво и отворено тело. Михалове руке миловале су јој груди, трбух, бутине; при-

тискала га је својим леђима и задњицом. Говорио јој је нешто на језику који није разумела, али његов глас је чинио да се осећала безбедно. Заједно су се приближавали ватри која је многе опекла, знајући да ће када се то заврши свако од њих поћи својим путем без жаљења, без узајамног пребацивања. Ако то није пријатељство, онда шта је?

Предвече су пливали. Кућа је стајала тик поред мора, само сићеш низ степенице и већ си на каменитој плажи. Низ климаве металне лествице улазили су у воду, прво је загрејана кожа зарањала у ледену воду, затим већ не тако хладну, меку, и толико слану да се тело одржавало на површини без икаквог напора. Заошијали су једно поред другог неко време, додирујући се врховима прстију, загледани у благо замагљено небо. Око њих као да није било људи и Миша је помислио да то острво мора да је неки други свет, друга стварност у којој обавезују нарочити закони, закони острва, закони сунчаног бога, и да шта год да се овде догоди за тих неколико дана, остаће на том острву, морем одвојено од свега осталог у његовом животу.

Чудне ствари се понекад дешавају на острву, под штедрим сунцем, као да време усијано од жеге мења конзистенцију. Дешава се да се минути протежу у бесконачност – чини се да се живот сасвим зауставио, да никуда не кани, у милини сам себе созерцава. У неко друго време, међутим, читави сати нестају бежећи у неки невидљиви процеп. Тако је било тог поподнева кад су се Миша и Јасна излежавали на мекој, смарагдној постељи. Ниједно није умело да процени колико је то трајало, али на хоризонту су се неопазнице накупили облаци – бели, паперјасте масиви осветљени одозго наранџастим светлом залазећег сунца.

После купања су сели на терасу. Маслинке и ароматично маслиново уље на столу, хлеб, сир и парадајз, бело вино које се цакли у чашама. Наздравили су без речи. За шта? За острво, за време ван закона, за сунчаног бога, покровитеља забрањене љубави, за дане и ноћи који се мигоље, за укусе, мирисе и додире.

Напољу је најзад постало жаморно, до њих су допирали људски гласови и плач малог детета, село се спремао за најпријатнији део дана. Али дигао се ветар и за неколико минута пејзаж се опет променио. Миша није веровао својим очима да се то тако брзо дешава: свет – неколико сати раније миран, идиличан – испунио се грмљавином таласа. Море је потамнело, постало опасно, нимало налик на оно из ког су изашли пре само сат времена. Облаци су бубрели, као да су се људима пред очима настожиле планине. Гледали су тај спектакл као зачарани, домаћини су уносили са терасе ситне ствари, затварали прозоре, спремали се за буру.

– Зашто си сама? – упитао је Миша и одмах схватио да је направио грешку, али више није било назад, изговорене речи обиснуле су се међу њих као још један облак.

– Нисам сама – помало суво је одговорила. – Ево, седимо овде заједно.
– Ма нисам на то мислио – настављао је. – Схваташ шта хоћу да кажем, да немаш мужа или некога за стално.

– Ништа није за стално.

Пале су прве крупне капи кише и морали су брзо да поспреме после вечере, потпуно се смрачило, море је мљацкало као циновска, незајажљива чељуст. Јасна се смркнула и затворила у себе.

– Кирка – рекао јој је Миша.

Видео је да јој се то није допало.

– Моја Кирка – поновио је.

– Желео би да си Одисеј – рекла је, скоро разведрено.

– Опчинила си ме.

– Сам си себе опчинио.

Свлачили су се споро. Желео је да детаљно види сваки део њеног тела, да спозна свако испупчење и свако удубљење, сваки знамен и сваки набор. Хватао ју је, а она му се ипак измицала, руке су му клизиле по глаткој кожи, али су остајале празне, незасићене. Гледао је у њене полузатворене очи, а оне ништа сем тајне нису изражавале, била је близу а опет веома далека, баш као море. Свим својим бићем желео је да се сједини с њом, да гледа њеним очима, додирује њеним рукама, али она га је приводила себи само зато да би се измакла – као морска осека која открива стене. Опет је морао да је жури. Њена победа била је разарајућа, њена власт над њим – апсолутна.

– Да ли се понекад осећаш усамљено? – питао ју је кад су исцрпљени лежали у мраку.

– А ти?

Опет је ишчилео сат, неколико сати, јер кад су поново изашли на терасу, већ је пала ноћ. Вода је била свуда, осећали су је под босим стопалима. Било је хладно, бура је прошла, а на небу су се показале звезде. Море је изгледало сасвим црно, а ипак је изашао мршави месец, сребрећи ситне, црне таласе.

– Волим да будем слободна – рекла је помирљиво. – Волим да радим шта ми се ради, да идем куда хоћу.

У селу је владала тишина, сви су спавали, море се преливало под слабим месецом као звер која је издемонстрирала своју снагу и сад више ништа не мора. Пошли су да пливају. Наги су урањали у црну воду, одбијали се ногама од оштрих стена, одмицали од обале пратећи сребрну путању месеца. Доле, у дубини мора киптелo је од живота. Хоботнице су испузавале међу камење у лов, морске звезде нападале су шкољке и допирале својим јаким рукама до меке, хранљиве нутрине. Људске руке разгртале су воду попут јадеита, а прошаптане речи одлазиле су на таласима далеко, на отворено море. Со се таложила на

трепавицама и у угловима усана, имала је укус ветра, катрана и нечет неухватљивог што је припадало само том тренутку.

Сутрадан се Миша први пробудио. Јасна је чврсто спавала умотана у чаршав, с руком пребаченом иза главе. Витки поцрнели листови вирили су испод покривача. Имала је мала стопала и веома мале прсте са ситним ноктима превученим црвеним лаком. Подсећале су на шкољке. Миша је осетио плиму нежности, неподношљиву.

Изашао је на терасу. Спољашњи свет био је потпуно регенерисан, свеж и сочан. Млад свет, као после стварања. Ништа се није сећало буре. Море, благо наборано лахором, треперело је одраженим сребром раног сунца. Сео је за сто и само је гледао, удишући катрански мирис морске бризе. На хоризонту се оцртавало суседно острво. Јасна му је рекла да је то западно најистуреније острво у Југославији, следеће је већ припадало Италији. Острво као да је лебдело над хоризонтом, одвојено од морске површине танким слојем магле, као возило из удаљене галаксије спремно за слетање. Неподељено су владала плаветнила: тамније, позлаћено плаветнило мора и светлије, бескрајно плаветнило безоблачног неба.

Када се вратио у стан, видео је да се Јасна окренула на бок, а руке, склопљене као у молитви, подметнула је под образ. Црте њеног лица – прекодан често напете и строге – ублажиле су се, одавале су некакво поверење и спокој. Миша је сео на под с листом хартије и дуго ју је гледао. Мора да је заиста чврсто спавала чим није осећала на себи његов поглед. Нежним потезима оловке скицирао је Јаснину силуету, као да је благо додирује. Пошто је већ ухватио облик тела и драпирао на њему чаршав, прешао је на детаље. Нацртао је тешке капке с дугим, црним трепавицама, нос и благо размакнуте усне. Поигравао се распуштеном косом, један прамен је ставио на врат, а други на откривено раме, и затим је осенчио удубљење кључне кости. Најзад, није могао да издржи – оставио се цртања и легао поред ње. Нежно ју је додиривао преко чаршава, назирао облик бутина, трбуха, груди. Продужавао је тај тренутак наслађујући се слатко-горким укусом жудње. Привукла га је себи, а он ју је загрлио и држао у наручју тако чврсто, што је чвршће могао. Осећао се јаким, као да добио снагу посвемашњег плаветнила. Јасна је улазила у љубав без колебања, као капи кише које ударају о земљу, није се обазирала ни на шта, одбацивала је сваку самоконтролу, не размишљајући о томе шта је овде земља а шта киша.

Пре подне су скупљали шкољке на стенама. Јели су их у сировом стању, на лицу места. Биле су слане и топиле су се у устима – као да једеш море. Јасна му је такође показала како да отвори морског јежа: нарогушене лоптице скидала је с камена, а онда их је гњечила специјал-

ним металним клештима и парчетом хлеба купила меку средину, лизала прсте, хвалила укус.

– Никад раније нисам убио ниједну животињу – рекао је Миша.

– Осетљив си за момка са села – смејала се.

Док је посматрао море, непрекидно се чудећи његовим променама, Миша је падао у транс. Сунце је плесало на таласима, сребрни одблесци преплитали су се с плавим и зеленим млазевима, могао је бесконачно у то да гледа, стапао се с пејзажом који је откривао у њему неке старије, неоткривене слојеве бића, велико спокојство и прихватање свега што живот доноси, а можда и лишавана.

Острво је успоравало људске активности, никуд ниси морао да журиш. Поред пристаништа за трајекте на острву су се налазила још три-четири раштркана села, између њих суве четинарске шуме, маслињаци и виногради. Јасна је увек застајала пред истом кућом, код домаћина с којима се спријатељила. Кућа је стајала изнад мора, у селу надомак пристаништа, али одвојеним дугачким ртом, тако да се са терасе и камене плаже ништа друго није видело сем мора. Овде се живело једноставним ритмом. Рибари су у зору полазили у лов, а остали у поље. Село је пустело. Миша и Јасна су остајали сами, као бродоломници. Седели су на тераси или су пливали. У време ручка домаћини су се враћали кућама, по жагору се препознавало подне. После ручка сви спавају и опет се све утиша. Било је то време најжешће врућине, ваздух се згушњавао од жеге, сунчева светлост као од камена саливена, опасавала је херметички затворене куће. Море је тихнуло, а тишину су у пинијама доследно нагрисали цврчци. Минуте су капале лењо као сируп који се цеди из зрелих смокава.

Предвече је село опет живнуло. Отварао се једини ресторан у околини, који послужује јела од рибе и морских плодова. Јасна је познавала власника и све сталне госте. Срдачно се поздрављала с њима и на свом певљивом језику представљала Мишу: „Мој пријатељ из Пољске.”

– Како је код вас у Пољској – питали су га. – Је л’ се добро живи?

– И овако и онако – одговарао је уопштено. – Час боље, час горе.

– Онда је исто као код нас – слагали су се острвљани. – Све зависи одакле ветар дува.

Миша је већ научио да је овде најважнији ветар. Подневни доноси спарину и буди немир. Јужни ремети риболов. Најбоље је кад дува са запада, тада је ваздух чист, а море и људске мисли јасне и прозирне. Тада се пуне мреже, а оно што треба да расте, баш тада најбоље успева. Слушајући певљив говор острвљана, Миша је замишљао да би могао бити један од њих. Могао би се овде родити и никад не напустити острво, могао би живети у ритму сунца, ветра и мора, ујутру би испијао шољу јаке кафе, увече чашу беванде. Да, могао би тако живети – штета што је човеку додељена само једна судбина.

Када су пред крај дана седели на тераси, уживајући у ноћној расхлади, причао је Јасни о свом селу, о школи, о Милки и деци, о браћу јагода и о жетви, златној јесени и пољима која спавају под снегом, о данима у раду за заједничко добро, о простим радостима и свакодневним бригама, о бившој ученици која је завршила студије у Бјалистоку. Њој је о свему томе причао, али и себи – за њу је, али и за себе сумирао свој живот, царинио своје године под сунцем.

Она о себи скоро ништа није говорила, као да је без биографије, као да је личност из књиге чија се радња дешава само овде и сада. О чему год да су разговарали, увек је при руци имала неки цитат, било да говори о љубави, слободи, или политици. „Нека се слијеже муљ тренутка – Неће нестати шара љупка“¹ – цитирала је Мандељштама пошто је већ био забринут због тога што ће ускоро морати да путују натраг. Одговорио јој је Словацким:

*Најдража, без среће мрем у срцу њвом
И паиња ми неће напустиши груди,
Јер иако време пролазан је дом
И вечности окриље душама нам нуди –
Док је њвоја мирна, а мећавна моја,
Њима ни ша вечности неће даши своја.²*

Последњег јутра отпловили су чамцем са домаћином у риболов. Мушкарац је ћутке седео на прамцу, ћутали су и они, још увек снени, опијени после љубавне ноћи. Море глатко као језеро било је сивкасто, сливено с небом. Већ се сасвим разданило, само је пејзаж сачувао нешто од благог праскосорја. Полако су се удаљавали од острва, мало село је остајало иза њих, пред њима је била само вода, само њен бескрај. Јасна је држала руку на Мишином рамену, осећао ју је преко своје кошуље. Врховима прстију додирнуо је њен длан, био је топао и жив. „Када волиш“ – помислио је – „тешко се мириш с оним што у једном блеску сине као нешто бесцено, што живи под крхким људским телом, припојено за ткива, за место и време. И пожелиш тада да су наши вољени саздани од нечег чврстог што се не да тако лако уништити. Али само оно што је мртво бесмртно је, а све што живи умире.“ Чврсто је стегнуо Јаснину руку. Синило му је да већ за њом чезне.

– Погледајте – тишину је нагло прекинуо њихов домаћин. – Погледајте тамо!

¹ Осип Мандељштам, *Изабране њјесме*, превод Марко Удовичић, ОКФ, Цетиње, 2011. (Прим. прев.)

² Јулијуш Словацки, *Сонети*, препев Дејан Алексић. (Прим. прев.)

Тамни округли облик дизао се на води, изгледао је као велика плутајућа бова која благо поскакује на таласима. Када су ближе допловили, покренуо се, мало више изронио и видели су да то није бова већ огромна морска корњача. Посматрала их је својим прекрасним косим очима усађеним у малу, пегаву главу, а онда је грациозно, не журећи, заронила у прозирну морску дубину. Читав догађај је трајао тек неколико секунди.

– Љепа је! – узвикнула је Јасна, грлећи Мишу. – Како се каже корњача на есперанту?

Ниједно није знало. Преплавила их је радост, радовао се чак и њихов мучаљиви домаћин. Такав сусрет је реткост.

– Морске корњаче – објашњавао је – то су неуморни путници, премеравају стотине и стотине мора, хиљаде километара. Узалудно је тражимо, она сама дође, ако јој се прохте.

Увече, када су последњи пут седели на тераси, Јасна је рекла:

– Љубав је као протува. Шврља тамо-вамо, не скрашава се на месту, нема своју кућу. Просјакиња је. Тражи људско тело. Храни се нама, и иде даље.

– Шта нам оставља? – питао је Миша.

– Снове – одговорила је махинално. – Оставља нам снове.

Враћали су се у Сарајево као стари брачни пар. Миша је и даље слабо шта знао о Јасни, али је имао утисак да је зна одувек, дубље и истинитије него да познаје чињенице из њеног живота. Знао је да увече воли да пуши на тераси, да касно леже да спава, а да ујутру полако израња из сна. Да би за сваки оброк могла јести зелене маслинке. Шта још да знаш о другом човеку? Да је најосетљивији део њеног тела удубљење међу лопатицама, да се линија њене кичме јасно оцртава дуж леђа, све до невеликог брежуљка изнад задњице. Да никад не одговара на директна питања, да треба да умеш да слушаш ако хоћеш да је разумеш. Да понекад оставља утисак као да не слуша, а касније схватиш да све памти. Да носи у себи тајну коју никоме никада неће открити.

Опет су тумарали по граду, овог пута Миша се осећао као код своје куће. Ујутру су ускакали у зелени трамвај и возили се до центра, ишли до Хусрев-бегове џамије, и до Себиља, око којег се стално вртела гомила народа. Миша је на базару бирао сувенире за своје драге. Јасна га је научила неколико речи и сам се споразумевао са трговцима. Шетали су се дуж Миљацке. Куће с друге стране обале низале су се терасасто, кровови су цикцакали. Увече су мујезини позивали на молитву. Прекрасан је био тај град, жив, шарен. Различити људи у миру су ходали једни поред других, као у измаштаној Мишиној отаџбини. Док је сунце залазило иза брда, Јасна је спремала вечеру. Само две недеље су прошле од његовог доласка, а Миша је имао утисак као да је то време цео

живот. Све је у њега стало: радост и мука, вера и сумња, испуњеност и глад, љубав и крај љубави.

„Sous sage, ô, ma Douleur...”³ – говорио је своме срцу на одласку.

(роман је у припреми код Службеног гласника)

ЈУЛИЈА ФЈЕДОРЧУК, (Julia Fiedorczuk, 1975, Варшава). Истакнута пољска песникиња, књижевна критичарка, књижевни преводилац, популаризаторка „екоепоезије”. Доктор хуманистичких наука, на Варшавском универзитету предаје америчку књижевност и теорију књижевности. За своје дебитантско дело *Новембар на Нареву* добила награду Пољског удружења књижевних издавача. Лауреаткиња је и немачке књижевне награде Хуберт Бурда. Чланица удружења АСЛЕ (Association for the Study of Literature and the Environment). Песме су јој превођене на енглески, шведски, чешки, јапански и валонски.

Критика је често пореди са Виславом Шимборском, због њене тежње ка уопштеном, хладном, ироничном изражавању, дистанцираном језику и специфичном сензибилитету који поред човека узима у обзир и остала жива бића, као и вечитом проблематизовању статуса лирског субјекта, чина писања и рецепције. Представница екопоетике – струје која је иницирана у англосаксонској књижевности која жели да опише односе између човека и природе. Занима је искорак из антропоцентричне визије света, другачије запажање људског и не-људског. Може се рећи да се биологизам или екологија песникиње најпотпуније остварује тамо где је говор о људској телесности и о уписивању њеном у ширу перспективу природе.

Песничке збирке: *Новембар на Нареву*, *Био*, *Планетиа изгубљених ствари*, *Кисеоник*, *Тек што није*, *Псалми*. Проза: *Маријино јуџиро и друге приче*, *Бела Офелија*, *Бесџежинство*, *Блиске земље*.

За роман *Бесџежинство* номинована за највећу пољску књижевну награду НИКЕ 2016, а збирком песама *Псалми* освојила је 2018. престижну песничку награду „Вислава Шимборска”. За роман „Под сунцем” по други пут је номинована за награду НИКЕ 2020.

С пољског превела и белешку о ауторки сачинила МИЛИЦА МАРКИЋ

³ „Мудра, Туто моја, и смирена буди”, први стих песме „Збирање” Шарла Бодлера, превод Коља Мићевић. (Прим. прев.)